

اجتهاد در مقابل نص روا نیست

نهی امام خمینی(س) از ورود نیروهای نظامی

به منازعات سیاسی تأویل‌ناپذیر است

□ دکتر حمید انصاری

همزمان با بزرگداشت پیروزی انقلاب و در پی سخنان برخی از فرماندهان نظامی در خصوص لزوم جانبداری اعضای سپاه و قوای نظامی از اصول‌گرایان و در آستانه انتخابات مجلس شورای اسلامی، یادگار گرانقدر حضرت امام خمینی(س) ضمن مصاحبه‌ای مفصل با یکی از نشریات به بیان آسیب‌های انقلاب اسلامی پرداخته و طی تذکراتی دلسوزانه در مورد وجوب عمل به وصایای صریح امام خمینی(س) در نهی مکرر از ورود نیروهای نظامی و انتظامی و بسیج در عرصه نزاعهای انتخابات و رقابتهای سیاسی احزاب و جناحها مطالبی را متذکر شدند. این بخش از سخنان ایشان به نحو برجسته‌تری در سایت‌ها و رسانه‌ها منعکس گردید و واکنش‌هایی را نیز موجب شد؛ اما آنچه موجب شگفتی است مطلبی است که به عنوان اظهارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی منتشر شد. در این نوشته کوشش شده است تا اظهارات فرمانده محترم کل سپاه مبنی بر حمایت سپاه و بسیج از تقویت اصولگرایان در انتخابات آینده را به معنای دفاع سپاه از ایدئولوژی اصول‌گرایی تفسیر کند تا بدین وسیله تلقی خروج سخنان ایشان از نهی رهبر کبیر انقلاب اسلامی نشود.

این کوشش از این جهت ارزشمند و قابل تقدیر است که مبادا اعضای جوان‌تر سپاه و بسیج که فرامین آشکار امام خمینی در این باره را مستقیماً نشنیده‌اند، سخنان فرماندهی را به لزوم دخالت به نفع یکی از دو جناح اصلی حاضر در رقابتهای انتخاباتی به نام جناح اصول‌گرا در مقابل جناح اصلاح‌طلب تلقی کنند؛ اما در این میان متأسفانه چند نکته فوق‌العاده مهم مغفول مانده است. انتظار از مرکز اسناد انقلاب اسلامی آن بود که نص فراز مهم وصیت‌نامه امام خمینی (س) در این باره را نقل می‌کردند و به دفاع از نهی آشکار امام و فلسفه آن می‌پرداختند و وجوب مراقبت مداوم در عمل به این وصیت امام را متذکر می‌شدند، نه آن که با طرح چند سؤال کلی به گونه‌ای اظهار نظر فرمایند که خود مؤید برداشت عدول از وصیت‌نامه امام در اظهارات فرماندهی محترم کل سپاه شود.

اظهارات فرمانده محترم بنا به نقل سایت‌ها و روزنامه‌ها در همایشی با نام «همایش دانشجوی، انتخابات، مشارکت حداکثری و اتحاد ملی» با حضور مسئولان بسیج دانشجویی یک صد دانشگاه کشور ایراد شده است و موضوع سخنان ایشان نیز مستقیماً درباره انتخابات آینده و رسالت سپاه و بسیج بوده است. ایشان در سخنان خویش فرموده است: «بسیج به عنوان بخشی از جامعه باید بداند که در رابطه با انتخابات چطور کار و حرکت کند»؛ و مرکز اسناد انقلاب اسلامی در توجیه آن نوشته است «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان یک ارگان نظامی، سیاسی، فرهنگی و اطلاعاتی وظیفه پاسداری از انقلاب شکوهمند اسلامی را به عهده دارد و به همین جهت از اصول‌گرایی به عنوان یک اندیشه و ایدئولوژی مبنایی، نه یک جریان سیاسی حمایت می‌کند».

اما سخنان فرمانده محترم کل سپاه در همایش مذکور به گونه‌ای دیگر است. ایشان فرموده است: «امروز مرزبندی‌های سیاسی گذشته به هم ریخته است؛ به گونه‌ای که در هر مقطع از انتخابات شاهد تغییر و تحولات عمده‌ای در کشور هستیم. زمانی صحبت از چپ و راست، زمانی دیگر صحبت از جبهه ارزشی و غیرارزشی بوده و امروز می‌بینیم این تقسیم‌بندی، تقسیم‌بندی کامل‌تری و به جریانی به نام اصول‌گرایی رسیده است که به نوعی می‌توان گفت انقلابی در انقلاب توسط مردم و بسیجی‌هاست.»!!

مرکز اسناد انقلاب اسلامی تأکید کرده که «سپاه و بسیج هرگز از جریان‌های سیاسی با هر عنوان حمایت نمی‌کند بلکه اصول‌گرایی و ارزش‌های انقلاب را فریاد می‌کند و از اصولگرایی به عنوان یک مبنا حمایت می‌کند»؛ اما چنانکه نقل شد، سخن فرمانده محترم سپاه صراحتاً در رابطه با مرزبندی‌های سیاسی دو جناح حاضر در عرصه‌های گذشته و حال انقلاب و در موضوع انتخابات است. ایشان فرموده است: «جریان اصولگرایی بعد از گذشت ۲۵ سال از انقلاب دوباره زنده شده است و در حاکمیت دو قوه از سه قوه کشور قرار گرفته است؛ البته قوه قضاییه حسابش جداست و ان‌شاءالله همین اصول‌گرایی را دنبال کند! امروز در قوه‌ی مجریه و مقننه جریان اصول‌گرایی حاکم است؛ از این رو اگر بسیج می‌خواهد در این رابطه کاری کند ابتدا باید از این جریان مراقبت کرده و ... امروز شاهد وحدت تشکیلاتی در بین جریان اصول‌گرا هستیم.»

قضایات در اینکه اظهارات مذکور مربوط به دفاع از مبانی ایدئولوژیک انقلاب اسلامی و اصول ارزشهای آن است یا داوری درباره‌ی دو جناح اصلاح‌طلب و اصول‌گرای فعال در عرصه سیاست و انتخابات در سالهای اخیر و خصوصاً در آستانه انتخاباتی آتی را به عهده خوانندگان محترم وا می‌گذارم.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی نوشته است: «اگر سپاه پاسداران و بسیجیان سرافراز در زمان انتخابات مبانی اصول‌گرایی را تشریح نکنند، پس چه زمانی باید از این اندیشه حمایت نمایند. دشمنان انقلاب اسلامی در صدد فرصتی هستند با هوچی‌گری و فتنه‌انگیزی، اصولگرایی و ارزش‌مداری را از جریان سیاسی کشور خارج کنند.»

اولاً مرز بین دفاع از اصول‌گرایی و ارزش‌مداری با حمایت از یک جناح که به تعبیر فرمانده محترم، اینک در دو قوه از سه قوه نظام، حاکمیت یافته است، بر اهل فن پوشیده نیست. ثانیاً موضوع مربوط به «مرزبندی‌های سیاسی گذشته و تغییرات انتخاباتی و جابجایی جناح‌های سیاسی کشور است.»

اینجاست که امام خمینی می‌فرماید:

«برای سپاهی‌ها جایز نیست که وارد بشوند به دسته‌بندی و آن طرفدار آن یکی، آن یکی»

طرفدار آن یکی، به شما چه ربط دارد که در مجلس چه می‌گذرد؟ در امر انتخابات باز هم به من اطلاع دادند که بین سپاهی‌ها باز صحبت است. خب! انتخابات در محل خودش دارد [انجام] می‌شود، جریانی دارد، به سپاه چه کار دارد که آنها هم اختلاف پیداکنند؟ برای سپاه جایز نیست این. برای ارتش جایز نیست این. سپاهی را از آن تعهدی که دارد، از آن مطلبی که به عهده اوست باز می‌دارد و همین طور ارتش را. و ما در گفتارمان، در کردارمان که در محضر خدای تبارک و تعالی واقع است باید فکر بکنیم.»^۱

و ثالثاً: اگر سخن از ارزشها و مبانی ایدئولوژیک انقلاب اسلامی است، چرا از یکی از مبانی مستحکم انقلاب اسلامی که برگرفته از نص خطبه ابا عبدالله الحسین (علیه السلام)، در بیان فلسفه قیام آن حضرت می‌باشد، یعنی اصلاح طلبی مداوم در بستر بالنده انقلاب اسلامی نیز دفاع نکنیم. مگر رهبر معظم انقلاب اسلامی با تأکید خاص بر ترکیب معنادار «اصولگرایی اصلاح طلبانه» سفارش مکرر فرموده‌اند و مگر سخن و مشی رهبری کبیر انقلاب اسلامی و خلف شایسته ایشان، جز بر لزوم مداوم اصلاحات در چارچوب ارزشها و اصول انقلاب اسلامی بوده است. یکبار دیگر از مسؤولان مرکز اسناد انقلاب اسلامی تقاضا می‌کنم متن سخنان اخیر برخی از مسؤولان عالی رتبه نظامی کشور در موضوع انتخابات آینده را مرور نمایند. به هر حال آنچه مورد نظر دلسوزان انقلاب اسلامی در تذکرات خیرخواهانه ایشان بوده است چیزی جز نص وصیت‌نامه امام خمینی (سلام الله علیه) نیست و اهل فن به خوبی می‌دانند که اجتهاد در مقابل نص، مردود است و امثال ما که از دور و نزدیک نسبت به فلسفه تذکرات مکرر امام خمینی (س) در این موضوع و سوابق و پیامدهای عدول از آن آشناییم، باید همواره مراقبت کنیم که خدای ناکرده از رهگذر تاویلهای و تحلیلهایمان زاویه انحراف در برداشت از سخن صریح امام خمینی گشوده نشود. چرا که اگر دامنه برداشتها و تحلیلهای ما به مطالبی متضاد با وصایای صریح امام کشیده شود آنگاه تنها این نهی آشکار امام خمینی نیست که مورد سوء برداشت قرار می‌گیرد؛ بلکه دامنه آن به اصول بنیادی‌تر از آن که مربوط به وصایای امام خمینی (س) در مورد ارکان اساسی نظام اسلامی است، نیز کشیده می‌شود و باید بدانیم که هستند کسانی که مترصد چنین گفتمانی به انتظار نشسته‌اند تا اساس وصایای امام خمینی (س) در مورد اسلامیت نظام، جمهوریت نظام، ارزش‌های الهی انقلاب اسلامی و اصل

مترقی ولایت فقیه و اصول مربوط به استقلال و آزادی و حق تعیین سرنوشت و وصایای امام در مورد وجوب حفظ حرمت و جایگاه نهادهای مبارکی همچون مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام و نهادهای عزت آفرینی همچون سپاه پرافتخار پاسداران انقلاب اسلامی و شجره طیبه بسیج را نیز به مطالبی غیر از آنچه از صریح مواضع امام خمینی در این امور در وصیت نامه بیان شده است، تأویل نمایند.

در پایان این نوشته تأکید می‌کنم که اینگونه مناقشات و مباحثات طلبگی نشانه بالندگی نظام جمهوری اسلامی و نشانه سرزندگی انگیزه دفاع از خط و راه امام خمینی و مبانی انقلاب اسلامی است و فصل الخطاب نهایی نیز مواضع رهبری معظم انقلاب اسلامی است که طبق همان مواضع صریح امام، رهنمودشان واجب‌الاتباع است و آنچه اینجانب در تمام دوران پس از رحلت امام عظیم‌الشأن در نصایح و خطبه‌ها و مواضع رهبری فرزانه انقلاب اسلامی شنیده و خوانده‌ام، جز تأکید بر این حقیقت نبوده است که «راه ما راه امام خمینی است» و اصول اندیشه و راه امام نیز خوشبختانه در متن وصیت‌نامه ایشان بدون نیاز به هر گونه تأویلی بازگو شده و در سراسر آثار ایشان (صحیفه امام) نیز قابل ملاحظه است.

راه روشن امام خمینی (س) در مناقشه اخیر، در دو فراز زیر به صراحت بازگو شده است.

«از امور مهمی که باید تمام نیروهای مسلح از آن پیروی کنند و اغماض از آن به هیچ وجه نمی‌توان کرد و باز هم تذکر داده‌ام، آن است که هیچ یک از افراد نیروهای مسلح چه رده‌های بالا یا پایین در حزب و گروهی با هر اسم و عنوان نباید وارد شوند، هر چند آن حزب و گروه صد در صد اسلامی و به جمهوری اسلامی وفادار باشند.»^۲

و این هم نص وصیت‌نامه امام خمینی (س):

«وصیت اکید من به قوای مسلح آن است که همان طور که از مقررات نظام، عدم دخول نظامی در احزاب و گروهها و جبهه‌ها است به آن عمل نمایند؛ و قوای مسلح مطلقاً، چه نظامی و انتظامی و پاسدار و بسیج و غیر اینها، در هیچ حزب و گروهی وارد نشده و خود را از بازیهای سیاسی دور نگه دارند. در این صورت می‌توانند قدرت نظامی خود را حفظ و از اختلافات درون گروهی مصون باشند. و بر فرماندهان لازم است که افراد تحت فرمان خود را از ورود در احزاب منع نمایند. و چون انقلاب از همه ملت و حفظ آن بر همگان است، دولت و ملت و شورای دفاع و

مجلس شورای اسلامی وظیفه شرعی و میهنی آنان است که اگر قوای مسلح، چه فرماندهان و طبقات بالا و چه طبقات بعد، برخلاف مصالح اسلام و کشور بخواهند عملی انجام دهند یا در احزاب وارد شوند که - بی‌اشکال به تباهی کشیده می‌شوند - و یا در بازیهای سیاسی وارد شوند، از قدم اول با آن مخالفت کنند. و بر رهبر و شورای رهبری است که با قاطعیت از این امر جلوگیری نماید تا کشور از آسیب در امان باشد.^۳

اقتدار و سربلندی روزافزون شجره طیبه و تنومند سپاه و بسیج که منادی دفاع تا حد جانبازی از ارکان نظام مقدس جمهوری اسلامی و دفاع از حیثیت و شرف و آزادی میهن اسلامی است، آرزوی تمامی رهروان راه امام خمینی و رهبری معزز انقلاب اسلامی است و از این که به فرزندانمان افتخار عضویت در مدرسه عشق و ایثار یعنی بسیج مبارک را می‌آموزیم، بر خود می‌بالیم و توفیق فزاینده سکان‌داران خدوم و متعهد این نهادهای افتخارآفرین و سایر قوای مسلح جمهوری اسلامی ایران را همواره از خدای متعال مسئلت داریم. امید آن که با مراقبت مداوم و حمایت مستمر آحاد ملت و وفاداران به نظام جمهوری اسلامی، روز به روز بر رفعت مقام این ایثارگران عرصه دفاع از تمامیت ارضی کشور و انقلاب اسلامی در همان مسیر و جایگاهی که امام راحل و رهبری معظم انقلاب سفارش فرموده‌اند، افزوده شود و البته این مهم ممکن نیست مگر با مراقبت دائمی و عمل به وصایای روشن امام خمینی (س).

والسلام

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

پی‌نوشتها:

۱. صحیفه امام؛ ج ۱۹، ص ۱۲.
۲. همان؛ ج ۱۶، ص ۲۰۳.
۳. همان؛ ج ۲۱، ص ۴۳۳.